

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-405/21 – 1

Asia C-405/21

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

30.6.2021

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Višje sodišče v Mariboru (Slovenia)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

8.6.2021

Valittaja:

FV

Vastapuoli:

Nova Kreditna Banka Maribor d.d.

SLOVENIAN TASAVALTA
VIŠJE SODIŠČE V MARIBORU

Määräys

Višje sodišče v Mariboru (Mariborin muutoksenhakutuomioistuin) [– –],

on **FV:n**, [– –], Capodistria, vireille panemassa siviilioikeudellisessa menettelyssä [– –], jossa vastapuolena on **NOVA KREDITNA BANKA MARIBOR d.d.**, [– –], Maribor, [– –],

ja jossa vaaditaan toteamaan mitättömiksi luottosopimus ja siihen liittyvä notaarin vahvistama asiakirja sekä 9 361,44 euron maksu ja toteamaan kiinnitysmerkintä pätemättömäksi ja näin ollen peruuttamaan pätemätön merkintä sekä palauttamaan aiemmat kiinteistörekisteriin tehdyt merkinnät (riidanalainen saatava on 89 567,83 euroa),

käsitellessään **valittajan valitusta** Okrožno sodišče v Mariborun (Mariborin alueellinen tuomioistuin) [– –] 4.8.2020 antamasta tuomiosta,

8.6.2021 pidetyssä istunnossa

PÄÄTTÄNYT SEURAAVAA:

I. Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään seuraava ennakkoratkaisukysymys:

Onko neuvoston direktiivin 93/13/ETY 3 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä 8 artiklan ja 8 a artiklan kanssa, tulkittava siten, että se ei ole esteenä sellaisille kansallisille säännöksille, joiden mukaan ”lojaaliuden” ja ”huomattavan epätasapainon” edellytykset ovat vaihtoehtoiset (erilliset, itsenäiset ja toisistaan riippumattomat edellytykset) siten, että pelkästään toiseen näistä edellytyksistä liittyvien ratkaisevien tosiseikkojen olemassaolo riittää ratkaisemaan sopimusehdon kohtuuttomuuden?

II. Asian käsittelyä lykätään, kunnes unionin tuomioistuin antaa ratkaisunsa.

PERUSTELUT

- 1 Ennakkoratkaisupyyntöön esittäneen tuomioistuimen ratkaistavana on valitus, joka koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiota, jossa hylättiin kaikki valittajan vaatimukset, jotka koskivat 19.9.2007 päivätyn notaarin vahvistaman asiakirjan [– –] ja 19.9.2007 päivätyn luottosopimuksen [– –] mitättömäksi toteamista, kiinteistöluottosopimukseen perustuvan saatavan vakuutena olevan kiinnitysmerkinnän pätemättömäksi toteamista [– –] sekä sen toteamista, ettei valittaja ole velvollinen maksamaan 9 361,44 euron summaa ja oikeudenkäyntikuluja. Viimeksi mainittujen kulujen summa on 11 039,06 euroa, joka valittajan on maksettava vastapuolelle, koska hän hävisi aiemman oikeudenkäynnin.
- 2 Valittajan (jonka kuoltua 31.7.2013 luottosopimuksen tekemisen jälkeen vainajan tytär otti vastatakseen velan takaisinmaksusta 21.7.2014 tehdyn sijaantuloa koskevan sopimuksen nojalla) ja vastapuolena olevan pankin välinen luottosopimus tehtiin 19.9.2007. Tämän sopimuksen mukaan lainanottajalle myönnettiin 149 220,00 Sveitsin frangin (CHF) suuruinen laina, jonka takaisinmaksuaika oli 240 kuukautta, toisin sanoen 31.9.2027 saakka. Kuukausittainen lyhennyserä on 1 001,76 Sveitsin frangia, ja luoton säännöllinen takaisinmaksu on taattu pysyvällä tilisiirrolla luotonottajan maksuliikennetililtä, jonne luotonottaja on saanut varoja euroina. Sopimuksessa ei ole erityisiä valuuttakursseja koskevia ehtoja. Valittaja nosti 9.4.2018 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteen, jonka perusteena olivat euron ja Sveitsin frangin välisten valuuttakurssien tai vaihtokurssien muutokset, jotka olivat vaikuttaneet luotonottajan velkaan siinä määrin, että luoton määrä oli 10.2.2018

vielä 72 597,53 euroa, kun sen kokonaismäärä oli ensimmäisen kuukausierän erääntymispäivänä ollut 89 567,83 euroa.

- 3 Valittaja teki ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisusta useisiin kohtiin perustuvan valituksen, johon vastaaja vastasi. Valituksen ennakkoratkaisupyynnön perustelujen kannalta merkityksellisessä osassa, jonka otsikko on ”Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun yleisen arvioinnin sisältö, joka koskee hyvää tapaa ja huomattavaa epätasapainoa”, valittaja nostaa esiin neuvoston direktiivin 93/13/ETY (jäljempänä direktiivi) tulkintaa tai kohtuuttomien sopimusehtojen olemassaolon edellytysten, sellaisina kuin ne määritellään direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa, ja kansallisen oikeuden säännösten keskinäistä suhdetta koskevia kysymyksiä ja väitteitä.
- 4 Asiaa toisena oikeusasteena käsittelevä Višje sodišče v Mariboru (Mariborin muutoksenhakutuomioistuin) katsoi, että riita-asian ratkaisun kannalta olennainen kysymys oli se, onko kansallisen oikeuden tulkinta direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukainen (Euroopan unionin oikeuden kannalta), ja päätti näin ollen tuomioistuimista annetun lain (Zakon o sodiščih) 113 a §:n 1 ja 3 momentin mukaisesti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle (EUTI) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan mukaisen ennakkoratkaisupyynnön.

Unionin oikeus

- 5 Direktiivin johdanto-osan 12 perustelukappaleessa säädetään seuraavaa: ”kansallisten lainsäädäntöjen nykytilassa voidaan suunnitella kuitenkin ainoastaan osittaista yhdenmukaistamista; tämä direktiivi kattaa erityisesti ainoastaan ne sopimusehdot, joista ei ole neuvoteltu erikseen; on tarpeen jättää jäsenvaltioille mahdollisuus perustamissopimusta asianmukaisesti noudattaen varmistaa kuluttajalle suojelun korkeampi taso tämän direktiivin säännöksiä tiukemmilla kansallisilla säännöksillä”.

Direktiivin johdanto-osan 17 perustelukappaleessa säädetään seuraavaa: ”tämän direktiivin tarkoituksen mukaisesti sen liitteessä olevien ehtojen luettelolla voi olla ainoastaan ohjeellinen luonne, ja tämän direktiivin vähimmäisluonteen vuoksi jäsenvaltiot voivat joko laajentaa tai rajoittaa ehtojen soveltamisalaa lainsäädännöllään”.

Direktiivin 8 artiklassa säädetään seuraavaa: ”Jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason”.

Direktiivin 8 a artiklassa säädetään seuraavaa: ”1. Jos jäsenvaltio hyväksyy 8 artiklan mukaisesti säännöksiä, se ilmoittaa niistä ja niiden mahdollisista myöhemmistä muutoksista komissiolle, erityisesti jos:

- kyseisillä säännöksillä kohtuuttomuuden arviointi ulotetaan koskemaan erikseen neuvoteltuja sopimusehtoja tai hinnan tai vastikkeen asianmukaisuutta, tai
- kyseisiin säännöksiin liittyy luetteloita kohtuuttomiksi katsottavista sopimusehdoista.

2. Komissio huolehtii siitä, että 1 kohdassa tarkoitettut tiedot ovat helposti kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien saatavilla muun muassa verkkosivuston välityksellä.

3. Komissio toimittaa 1 kohdassa tarkoitettut tiedot muille jäsenvaltioille ja Euroopan parlamentille. Se kuulee sidosryhmiä näistä tiedoista”.

Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa: ”1. Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille”.

Kansallinen oikeus

- 6 Nyt esillä olevassa asiassa olennainen oikeudellinen perusta on kuluttajansuojalain (Zakon o varstvu potrošnikov¹, jäljempänä ZVPot) ja erityisesti sen 24 §:n 1 momentti:

”Sopimusehdot ovat kohtuuttomia, jos:

- ne aiheuttavat huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille kuluttajan vahingoksi, tai
- jos niistä seuraa se, että sopimuksen täytäntöönpanosta aiheutuu kohtuutonta vahinkoa kuluttajalle, tai
- jos niiden vuoksi sopimuksen täytäntöönpano eroaa huomattavasti siitä, mitä kuluttaja saattoi perustellusti olettaa, tai
- jos ehdot ovat ristiriidassa lojaliteettiperiaatteen kanssa.”

ZVPot:n voimaantulon jälkeen tämä säännös on pysynyt samana. Lainsäätäjä tosin totesi ZVPot-A:ssa² annetun uuden lainsäädännön voimaantulohetkellä nimenomaisesti, että lain muuttamisen syynä oli myös direktiivin saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä, mutta korosti, että kyseessä oli ennen kaikkea yleisiin sääntöihin pyrkivä (nomoteettinen) muutos. Näin ollen lainsäätäjä ei

¹ Slovenian tasavallan virallinen lehti nro 20/1998, 13.3.1998, muutettuna, voimassa 28.3.1998 lähtien.

² Slovenian tasavallan virallinen lehti nro 110/2002, 18.12.2002, voimassa 17.1.2003 lähtien.

puuttunut edellä viitattuun säännökseen, ja se on siten säilynyt muuttumattomana ZVPot:n voimaantulosta saakka. Valmisteluasiakirjassa, jossa selitetään säännöstön syyt, kuitenkin todetaan kyseisestä pykälästä seuraavaa: ”Lain kyseisen pykälän 1 momentissa luetellaan tyhjentyvästi ne perusehdot, joiden on täyttyttävä (vaihtoehtoisesti!) kohtuuttomuuden arvioimiseksi, kun taas saman pykälän 3 momentissa luetellaan esimerkinomaisesti kohtuuttomien sopimusehtojen kaikkein tyypillisimmät muodot”³. Vaikka tällä toteamuksella ei ole välittömiä oikeusvaikutuksia tuomioistuimiin nähden, sitä voidaan käyttää yhtenä hyväksyttävistä tulkintamenetelmistä (teleologinen tulkinta).

Unionin tuomioistuimen tulkinta

- 7 Muutoksenhakutuomioistuin ei ole löytänyt mitään unionin tuomioistuimen tuomiota, jossa nimenomaisesti todettaisiin, että kaksi edellä mainittua edellytystä olisivat toisiinsa nähden poissulkevia (vaihtoehtoisia). Pelkästä sanamuodon mukaisesta tulkinnasta ei käy ilmi tällaista merkitystä. 26.1.2017 annettussa tuomiossa Banco Primus SA (C-421/14, EU:C:2017:60) todetaan seuraavaa: ”On kuitenkin huomattava, että direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa, jossa viitataan lojaliteettiperiaatteen ja sopimuksesta johtuvien osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien kuluttajalle vahingollisen ”huomattavan epätasapainon” käsitteisiin, määritellään vain abstraktilla tavalla ne seikat, jotka tekevät sellaisesta sopimusehdosta kohtuuttoman, josta ei ole erikseen neuvoteltu (tuomio 14.3.2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, 67 kohta [oikeuskäytäntöviittauksineen])”.

Kyseisten kahden vaatimuksen väliseen suhteeseen viitataan myös seuraavassa 20.7.2017 annetun tuomion Ruxandra Paula Andriciuc, ym. (C-186/16, EU:C:2017:703) kohdassa (joka lisäksi on reunahuomautus): ”Sen arvioimiseksi, aiheuttaako pääasiassa kyseessä olevan kaltainen sopimusehto **kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille lojaliteettiperiaatteen vastaisesti**, kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, voisiko kuluttajaa lojaalisti ja kohtuullisesti kohteleva elinkeinonharjoittaja perustellusti odottaa, että kuluttaja olisi yksilöllisissä sopimusneuvotteluissa hyväksynyt tällaisen ehdon (ks. vastaavasti tuomio 14.3.2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, 68 ja 69 kohta)”.

Kansallisen oikeuden tulkinta

- 8 Slovenian tasavallassa ylin tuomioistuin on Vrhovno sodišče Republike Slovenije [Slovenian tasavallan ylin tuomioistuin]. Tämä tuomioistuin luo oikeudellisia normeja ”vakiintuneen oikeuskäytännön” kautta tai sen ratkaisut ovat luonteeltaan ”ennakkopäätöksiä”, minkä vuoksi ne ovat muodollisten oikeuslähteiden kaltaisia.

³ Muistio nro 81/02, 3.9.2002.

- 9 Niistä oikeusriidoista, jotka ovat aineellisen oikeuden tulkinnan osalta olennaisilta osin samankaltaisia kuin nyt esillä oleva asia, Vrhovno sodišče on todennut, että sopimuslausekkeen kohtuuttomuutta koskevat aineelliset edellytykset ovat seuraavat:

”Ainoastaan, jos käy ilmi, että pankki ei ole antanut kuluttajalle riittäviä selityksiä (eli jos se ei ole täyttänyt asianmukaisesti selkeyden velvoitettaan), eikä sopimusehtoa näin ollen voida pitää selkeänä ja ymmärrettävänä, myös sopimuksen pääkohteen kohtuuttomuus voidaan arvioida. Tällaisessa arvioinnissa on selvitettävä ennen kaikkea, onko pankki toiminut lojaalisti ja onko osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välillä huomattava epätasapaino”.⁴

”Koska vastapuoli on toiminut pankkialan elinkeinonharjoittajana riidanalaisia sopimuksia tehdessään lojaliteettiperiaatteen mukaisesti, valuuttakurssiriskiä koskeva sopimusehto ei voi olla direktiivin 93/13 3 artiklassa, luettuna yhdessä ZVPoT:n 24 §:n kanssa, tarkoitettuna tavalla kohtuuton.”⁵

Ennakkoratkaisukysymys

- 10 Nyt esillä olevassa asiassa kysymys siitä, sallitaanko direktiivissä ZVPot:n 3 §:n 1 momentin säännöksen saattaminen osaksi kansallista oikeusjärjestystä ZVPot:n 24 §:n 1 momentin mukaisella tavalla, on asian ratkaisun kannalta olennainen. Tosiseikoista näet ilmenee, että luotonottaja on ottanut kaikki valuuttakurssiin liittyvät riskit luottosopimuksen 12 §:n mukaisesti, jossa todetaan seuraavaa:

”Luotonottaja myöntää ja vahvistaa pankille olevansa **yksin ja kokonaan vastuussa valuuttakurssiriskistä, joka voi aiheutua valuuttakurssien vaihteluista ja/tai viitekoron vaihteluista**. Luotonottaja vastaa myös valuuttakurssiriskistä, joka aiheutuu korkokannan muutoksista, ja muista riskeistä, jotka johtuvat raha- ja valuuttamarkkinoiden olosuhteista riippuvista mahdollisista markkinatilanteista, korkojen vaihteluista, pääomamarkkinoiden tilanteista ja muista tekijöistä”.

Muista seikoista, joita ei ole kiistetty, käy ilmi, että nämä riskit toteutuivat ja että voidakseen maksaa takaisin Sveitsin frangimääräisen luoton, jonka suuruus oli luottosopimuksen tekohetkellä 89 567,83 euroa, luotonottaja oli näin ollen vielä 29.1.2018 velvollinen maksamaan 72 049,58 euroa, että hänen on katsottava olevan velvollinen maksamaan kaikki kuukausierät 31.9.2027 saakka, ja että on myös otettava huomioon, että tänä aikana euroalueen inflaatiokehitys on ollut vakaata.

Näin ollen, mikäli direktiivi voidaan saattaa osaksi kansallista oikeusjärjestystä siten, että lojaliteettivaatimus ja merkittävän epätasapainon vaatimus ovat erilliset

⁴ Vrhovno sodišče II Ips, määräys 137/2018, 25.10.2018, 20 kohta.

⁵ Vrhovno sodišče II Ips, tuomio 32/2019, 23.1.2020, 31 kohta.

ja toisistaan riippumattomat, on katsottava, että sopimusehdon kohtuuttoman luonteen toteamiseksi riittää pelkästään toiseen näistä edellytyksistä liittyvien ratkaisevien tosiseikkojen olemassaolo. Nyt esillä olevassa asiassa tämä merkitsisi näin ollen sitä, että tuomioistuinten ei tarvitse pohtia sitä, onko vastapuoli toiminut lojaliteettiperiaatteen mukaisesti, vaan kaikki edellä esitetyt tosiseikat riittävät sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamiseksi.

- 11 Edellä mainitut direktiivin johdanto-osan kahteen perustelukappaleeseen sekä 8 ja 8 a artiklaan sisältyvät säännökset mahdollistavat sellaisen kansallisen lainsäädännön antamisen, jolla taataan korkeampi kuluttajansuojan taso, mutta jäsenvaltioiden on annettava tiedoksi kansalliset säännökset, joissa vahvistetaan tiukemmat standardit tai laajennetaan direktiivin täytäntöön panemiseksi annettujen kansallisten säännösten soveltamisalaa. Sloveniaa koskevista saatavilla olevista tiedoista ei kuitenkaan käy ilmi, että se olisi tehnyt tällaisen ilmoituksen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädettyjen edellytysten osalta.⁶
- 12 Muutoksenhakutuomioistuimen tulkinnan mukaan tällainen mahdollinen ilmoittamatta jättäminen ei kuitenkaan vaikuta kansallisen lainsäädännön pätevyyteen; pikemminkin on olennaista ratkaista, sallitaanko direktiivillä – eli onko yhdenmukaistamisen vähimmäistason periaatteen ja direktiivin tavoitteiden⁷ kanssa sopusoinnussa – se, että kansallisessa säännöksessä säädetään, että kohtuuttomien sopimusehtojen olemassaolon edellytykset ovat toisiinsa nähden poissulkevia (vaihtoehtoisia).
- 13 Muutoksenhakutuomioistuin ei ole löytänyt unionin tuomioistuimen päätöksistä selkeää tulkintaa, jonka nojalla se voisi ratkaista, onko edellä mainitun ZVPot:n säännöksen soveltaminen (tulkinta) direktiivin tavoitteiden ja tarkoituksen mukaista. Hankaluutena ovat lisäksi vielä edellä mainitut Vrhovno sodišče Republike Slovenije ratkaisut, joissa käytetään oikeudellisena perustana tai tulkitaan direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädettyjä kahta edellytystä liitännäisesti (kumulatiivisesti), mikä, jos muutoksenhakutuomioistuimen näkemys on oikea, vahingoittaa kuluttajia, joiden suojan taso on tässä tapauksessa kansallisessa lainsäädännössä säädettyä heikompi. Muutoksenhakutuomioistuimen mukaan näin syntyy tilanne, jossa toimivaltaisen, hierarkkisesti ylimmän tuomioistuimen tulkinnan vuoksi asianomaisten kuluttajien on nyt esillä olevan asian kaltaisissa riita-asioissa vaikeaa tai mahdotonta puolustaa etujaan sellaisina kuin niistä säädetään kuluttajalle edullisemmassa kansallisessa lainsäädännössä.

⁶ Slovenia: *”National law extends the unfairness assessment to contract terms relating to the main subject matter of the contract and to the adequacy of the price or remuneration, regardless of whether such terms are in plain, intelligible language.”*; verkkosivulla [https://ec.europa.eu/info/notifications-under-article-8a-directive-93-13-ec_sl](https://ec.europa.eu/info/notifications-under-article-8a-directive-93-13-ec-sl).

⁷ Nämä tavoitteet ovat: yleensä heikompana osapuolena olevien kuluttajien tehokas suojeleminen kohtuuttomilta ehdoilta, joita elinkeinonharjoittajat käyttävät ja joita ei ole neuvoteltu erikseen; sisämarkkinoiden toteutumisen edistäminen määrittämällä vähimmäistaso tätä suojelemaan koskevien kansallisten säännösten yhdenmukaistamiselle; tosiasiallisen tasapainon palauttaminen sopimuspuolten välille; kohtuuttomien ehtojen käytön estäminen tulevaisuudessa.

Tällainen menettely ei ole yhteensopiva unionin tuomioistuimen tulkinnan kanssa, jonka mukaan kansalliset ylimmän oikeusasteen tuomioistuimet voivat tosin täsmentää unionin tuomioistuimen määrittelemiä arviointiperusteita, mutta tällaiset ylimmät tuomioistuimet eivät voi estää alempia tuomioistuinta takaamasta kuluttajille direktiivin täyttä vaikutusta ja tehokasta oikeussuojaa heidän oikeuksiensa suojaamiseksi.⁸

- 14 Edellä esitetyistä syistä Višje sodišče v Mariboru päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen. Menettelyä lykätään, kunnes unionin tuomioistuin on ratkaissut asian.

Maribor, 8.6.2021

[--]

TYÖASIAKIRJA

⁸ Tuomio 14.3.2019, Zsuzsanna Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207), 64 kohta: ”Edellä todetun perusteella neljänteen ja viidenteen kysymykseen on vastattava, ettei direktiivi 93/13, kun sitä tarkastellaan peruskirjan 47 artiklan kannalta, ole esteenä sille, että jäsenvaltion ylin tuomioistuin antaa yhdenmukaista lainulkintaa varten sitovia ratkaisuja siitä, millä tavoin tämä direktiivi on pantava täytäntöön, edellyttäen, etteivät tällaiset ratkaisut estä toimivaltaista tuomioistuinta turvaamasta direktiivin säännösten täyttä vaikutusta ja tarjoamasta kuluttajalle täyttä oikeussuojaa niiden oikeuksien turvaamiseksi, jotka hän voi perustaa direktiiviin, eikä ennakkoratkaisun pyytämistä unionin tuomioistuimelta tällä perusteella, mikä kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin selvitettävä.”